

ТРАНСФОРМАЦІЯ СУБ'ЄКТНОГО ПОЛЯ В УМОВАХ КАРАНТИННИХ ОБМЕЖЕНЬ

Мещеряков Дмитро Сергійович

кандидат психологічних наук,

молодший науковий співробітник

лабораторії сучасних інформаційних технологій навчання

Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України

м. Київ, Україна

e-mail: meoldom@gmail.com

<http://orcid.org/0000-0001-6831-8654>

Під час епідемії коронавірусної інфекції COVID-19 звична діяльність суспільства зазнала (і зазнає) значних трансформацій, особливо це позначилося на комунікаціях, а отже і суб'єктне поле теж зазнало значних змін. Найбільші трансформації внаслідок зміни каналів та способів комунікації відбулися в сферах освіти, дозвілля та громадського життя: відбувається атомізація суспільства [1], діджиталізація спілкування, прискорення переходу до змішаного та дистанційного навчання [2].

Незважаючи на чималі досягнення та можливості сучасної дистанційної освіти, організаційно та інфраструктурно суспільства виявилися не готовими до необхідності її масового використання. Її успішну реалізацію в умовах карантину ще більше ускладнюють такі психологічні чинники, як: ситуація невизначеності, дезорієнтація, емоційне та фізичне виснаження, брак мотивації, хвилі паніки та істерики, апатичність, пасивність, реактивність діяльності тощо [3;4]. Ці (та інші) чинники можуть значно звужувати суб'єктне поле як конкретної спільноти, наприклад освітньої, так і окремих індивідів, тим самим прискорюючи його трансформацію відповідно до цілей та можливостей.

Суб'єктне поле - певний простір, в якому індивід або спільнота має суб'єктний вплив і здійснює суб'єктну активність: вмотивовану діяльність з власних інтересів під дією інтелекту, спрямовану на досягнення цілей суб'єкта і розв'язування самостійно поставлених ним задач [1;3]. В умовах порушення

звичних каналів комунікацій суб'єктна активність дедалі більше здійснюється опосередковано, трансформуючи суб'єктне поле таким чином, що воно зміщується до віртуального простору, зокрема – освітнього [2;5].

Наслідками такої трансформації є як ризики (атомізація та кластеризація суспільства тощо), так і нові можливості: збільшення суб'єктного поля завдяки поєднанню розвитку технологій та самого суспільства, результатом якого є швидша комунікація, якісніший зворотній зв'язок, ширший охопит, тощо.

Існуючі технології розвитку суб'єктності та суб'єктної активності дозволяють керований розвиток [6], тож формування суб'єктного поля та його трансформація в складних суспільних ситуаціях, а особливо під час загальнодержавних та світових карантинних заходах, може бути більш впорядкованою в разі їх застосування.

Список використаних джерел

1. Мещеряков, Д.С. Розвиток суб'єктної активності дорослих користувачів соціальних мереж: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07. НАПН України, Ін-т психології імені Г.С. Костюка. Київ, 2019. 261 с.
2. Розвиток суб'єктної активності дорослих у віртуальному просторі: монографія. / за заг. ред. М.Л. Смільсон. Київ: Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2018. 180 с.
3. Мещеряков, Д.С. Соцмедіа в умовах карантину: виклики розвитку суб'єктності. Технології розвитку інтелекту, Т.4, №2(27), 2020. URL: http://psytir.org.ua/index.php/technology_intellect_develop/article/view/509 DOI: <http://doi.org/10.31108/3.2020.4.2.4>
4. Мещеряков Д.С., Назар М.М.. Чинники ефективності групової навчально-психологічної роботи у мережі інтернет для розвитку суб'єктності. Досвід особистості: теорія і практика. Збірник матеріалів ІХ Міжнародної науково-практичної конференції (27-28 лютого 2020 р., м. Ніжин). Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2020. С. 154-156. URL: http://www.ndu.edu.ua/storage/2020/zbirn_9_conf.pdf
5. Pancani, L., Marinucci, M., Aureli, N., Riva, P. Forced social isolation and mental health: A study on 1006 Italians under COVID-19 lockdown, 2020. DOI: <https://doi.org/10.31234/osf.io/uacfj>

6. Mescheryakov, D.S. Development of the adults' subjectness activity in Facebook. Інформаційні технології і засоби навчання, Т.71, 3, 2019. Р 282-294. URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/2847>